

SK

SK

SK

KOMISIA EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV

V Bruseli
KOM(2009) 329/3

ZELENÁ KNIHA

Podpora vzdelávacej mobility mladých ľudí

Podpora vzdelávacej mobility mladých ľudí

Úvod

Rastúci význam vzdelávacej mobility

Vzdelávacia mobilita, t. j. nadnárodná mobilita v záujme získavania nových zručností, je jedným zo základných spôsobov, ktorými jednotlivci, najmä mladí ľudia, môžu posilniť nielen svoje šance na získanie zamestnania v budúcnosti, ale aj svoj osobný rozvoj¹. Závety štúdií potvrdzujú, že vzdelávacia mobilita rozvíja ľudský kapitál, keďže študenti majú prístup k novým poznatkom a rozvíjajú nové jazykové zručnosti a medzikultúrne spôsobilosti. Okrem toho zamestnávateľia tieto prínosy uznávajú a oceňujú². Európania, ktorí sa v mladosti zapojili do mobility ako študenti, sa s väčšou pravdepodobnosťou zapoja do mobility aj ako pracovníci neskôr. Vzdelávacia mobilita prispela dôležitou mierou k tomu, že systémy a inštitúcie vzdelávania a odbornej prípravy sa stali otvorenejšie, európskejšie a medzinárodnejšie, prístupnejšie a efektívnejšie³. Môže posilniť aj konkurencieschopnosť Európy tým, že pomáha budovať spoločnosť s vysokou úrovňou vedomostí, čím prispieva k dosahovaniu cieľov stanovených v lisabonskej stratégii pre rast a zamestnanosť.

V súvislosti so súčasnou medzinárodnou hospodárskou krízou Komisia zdôraznila, že investície do vzdelávania a odbornej prípravy majú zásadný význam. Tiež zdôraznila, že hoci môže existovať pokušenie za takýchto okolností presmerovať zdroje od takýchto činností, je to práve v časoch hospodárskych ťažkostí, keď investície do vedomostí a zručností treba chrániť⁴. Mobilita vzdelávajúcich sa osôb by preto mala byť súčasťou obnovených snáh o budovanie zručností a schopností Európy inovovať a byť konkurencieschopnou na medzinárodnej úrovni. Môže pomôcť prekonať aj paradox nenaplnenej mobility, keď dokonca aj dnes počas silnej krízy existujú v dôsledku nedostatku zručností v niektorých krajinách a odvetviach voľné pracovné miesta.

Vzdelávacia mobilita má aj ďalšie pozitívne črty. Napríklad môže pomôcť bojovať proti nebezpečenstvu izolacionizmu, protekcionizmu a xenofóbie, ktoré vznikajú v časoch hospodárskej krízy. Môže pomôcť posilniť prehĺbený pocit európskej identity a občianstva

¹ Obsahom tejto zelenej knihy nie je mobilita na trhu práce, je zameraná na mobilitu na účely vzdelávania.

² Napríklad z jednej štúdie vyplynulo, že 54 % bývalých študentov programu Erasmus sa domnieva, že obdobie strávené v zahraničí im pomohlo získať ich prvé zamestnanie. Pozri Friedhelm Maiworm a Ulrich Teichler: Study Abroad and Early Career: Experiences of Former Erasmus Students, 2004; každoročné prieskumy študentskej siete Erasmus; Záverečné hodnotenie programov Spoločenstva Socrates II, Leonardo da Vinci II a eLearning; Analysis of the Effects of Leonardo da Vinci Mobility Measures on Young Trainees, Employees and the influence of socio-economic factors, 2007.

³ Pre oblasť vysokoškolského vzdelávania tento systematický prínos potvrdila štúdia „The impact of Erasmus on European higher education: quality, openness and internationalisation“, dec. 2008, <http://ec.europa.eu/education/erasmus/doc/publ/impact08.pdf>
Pozri aj Interim evaluation of Erasmus Mundus by CSES, jún 2007, http://ec.europa.eu/education/programmes/mundus/doc/evalreport_en.pdf.

V oblasti výskumu prispievajú akcie Marie Curie podporou mobility výskumných pracovníkov k vyváženému pohybu vedeckých talentov nielen v Európe, ale na celom svete.

⁴ Plán hospodárskej obnovy Európy, KOM(2008) 800, 26.11.2008, s. 15.

medzi mladými ľuďmi. Urýchľuje aj pohyb poznatkov, ktorý je kľúčom k budúcnosti Európy založenej na vedomostiach.

Na rozdiel od súčasnosti, keď to je skôr výnimkou, vzdelávacia mobilita by sa mala stať prirodzenou črtou európanstva a príležitosťou, ktorá je otvorená pre všetkých mladých ľudí v Európe. Týmto spôsobom môže významne prispieť k zabezpečeniu budúcej konkurencieschopnosti a súdržnosti Európskej únie.

Prečo zelená kniha?

Vzdelávacia mobilita a jej potenciál prispieť k európskym stratégiám pre vzdelávanie a zručnosti bola v nedávnej minulosti predmetom mnohých úvah. Dvadsiate výročie programu Erasmus v roku 2007 viedlo k mnohým diskusiám o prínose mobility vo vysokoškolskom vzdelávaní a o potrebe rozšíriť mobilitu aj do iných oblastí. Rada dospela k záveru, že mobilita – najmä vo vysokoškolskom vzdelávaní – je kľúčovou prioritou.⁵ V lisabonskej správe Európskej komisie v decembri 2007 sa žiadalo, aby sa erasmovský typ mobility stal štandardnou súčasťou univerzitného vzdelávania⁶.

V januári 2008 Európska komisia vytvorila fórum expertov na vysokej úrovni s úlohou preskúmať, ako ďalej rozširovať mobilitu nielen v rámci vysokoškolského sektora, ale aj medzi mladými ľuďmi vo všeobecnosti. Správa, ktorú fórum predložilo v júni 2008, obsahovala výzvu, aby sa vzdelávacia mobilita medzi mladými ľuďmi v Európe stala pravidlom a nie výnimkou.⁷ V júli 2008 sa v dokumente „Obnovená sociálna agenda: Príležitosti, prístup a solidarita v Európe 21. storočia“⁸ potvrdilo, že Komisia bude pokračovať v rozvíjaní „piatej slobody“ odstraňovaním prekážok voľného pohybu vedomostí a podporou mobility osobitných skupín, akými sú napríklad mladí ľudia. Bolo to signálom, že na rok 2009 bola na túto oblasť mobility naplánovaná zelená kniha. V novembri 2008 Rada dospela k záveru, že „všetci mladí ľudia by mali mať možnosť zúčastniť sa na niektorej z foriem mobility, či už počas štúdia alebo odbornej prípravy, vo forme pracovného zaradenia alebo v kontexte dobrovoľníckej činnosti.“ Vyzvala členské štáty a najmä Európsku komisiu, aby ďalej rozvíjali myšlienku mobility pre všetkých mladých ľudí počas ich štúdia alebo odbornej prípravy vo forme pracovného zaradenia alebo v kontexte dobrovoľníckej činnosti⁹.

V komuniké z Leuven prijatom 29. apríla 2009 ministrami zodpovednými za vysokoškolské vzdelávanie v krajinách, ktoré sa zúčastňujú bolonského procesu, sa uvádza, že v roku 2020 najmenej 20 % ľudí, ktorí končia vysokoškolské štúdium v európskom priestore vysokoškolského vzdelávania, by malo mať absolvovanú časť štúdia alebo odbornej prípravy v zahraničí.¹⁰

V oznámení Komisie o zamestnanosti z júna 2009 sa uviedla podpora mobility ako jedna z kľúčových priorít na prekonanie súčasnej recesie a na urýchlenie tvorby pracovných miest.

⁵ Uznesenie Rady z 23. novembra 2007 o modernizácii univerzít pre konkurencieschopnosť Európy v globálnej znalostnej ekonomike.

⁶ Strategická správa o obnovení Lisabonskej stratégie pre rast a zamestnanosť: spustenie nového cyklu (2008 – 2010)“, KOM(2007) 803.

⁷ Správa fóra expertov na vysokej úrovni pre mobilitu, jún 2008, http://ec.europa.eu/education/doc/2008/mobilityreport_en.pdf

⁸ KOM(2008) 412.

⁹ Závery Rady a zástupcov vlád členských štátov o mobilite mladých, 20. a 21. novembra 2008 (Ú. v. EÚ C 320, 16.12.2008), http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/educ/104249.pdf

¹⁰ http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/conference/documents/Leuven_Louvain-la-Neuve_Communique_April_2009.pdf

Najmä sa zdôraznila skutočnosť, že mobilitu možno považovať za príležitosť pre mladých nezamestnaných, aby si zlepšili svoje zručnosti¹¹.

V krátkosti, v politických a odborných kruhoch sa veľa uvažovalo o výhodách vzdelávacej mobility a o tom, ako by sa dala rozšíriť. Existuje jasná zhoda, pokiaľ ide o podporu cieľa ďalej rozšíriť príležitosti na mobilitu a ich všeobecnejšieho rozšírenia na mladých ľudí. Teraz treba budovať na tejto zhode a vymedziť stratégie v záujme naplnenia týchto ambícií. Účelom tejto zelenej knihy je otvoriť diskusiu pre zainteresované subjekty a širokú verejnosť a snažiť sa získať ich názory na to, ako najlepšie dosiahnuť podstatné zvýšenie možností pre mladých ľudí zapojiť sa do mobility.

Aký druh mobility?

Rozsah zelenej knihy je široký; jej cieľom je riešiť situáciu všetkých mladých ľudí vo všetkých rozličných kontextoch vzdelávania, t. j. v škole, na úrovni bakalárskeho, magisterského a aspirantského štúdia, ako aj na stážach, v učňovskej výchove, v rámci výmen mládeže, pri dobrovoľníckej činnosti alebo v odbornom vzdelávaní v Európskej únii alebo mimo nej. Vzdelávaciu mobilitu pokladá za dôležitú vo všetkých odboroch a oblastiach vrátane kultúry, vedy, technológií, umenia, športu a tiež pre mladých podnikateľov. Jej cieľom je vyzvať na preskúmanie, ako možno súčasné a nové mechanizmy a nástroje lepšie zapojiť do podpory mobility mladých ľudí a ako možno využiť rozličné úrovne verejných orgánov – na úrovni EÚ, celoštátnej, regionálnej a miestnej – spolu s ostatnými zainteresovanými subjektmi – podnikmi, občianskou spoločnosťou a jednotlivcami.

Táto zelená kniha predovšetkým:

- snaží sa podporovať *organizovanú vzdelávaciu mobilitu*. To znamená, že mobilita by mala byť spojená s konkrétnymi vzdelávacími výstupmi a mala by viesť k získaniu kvalifikácií, kreditov a/alebo odborných skúseností. To môže zahŕňať aj dobrovoľnícku prácu a neformálne vzdelávanie – obe môžu byť veľmi účinnými spôsobmi, ako osloviť mladých ľudí, ktorí by inak mohli zostať mimo programov vzdelávacej mobility – za predpokladu, že tieto činnosti sú primerane validované. Okrem riešenia otázok mobility podporovanej európskymi programami zelená kniha zahŕňa aj ďalšie formy vzdelávacej mobility, ktoré sú podporované v rámci členských štátov, ako aj tú formu, ktorá sa uskutočňuje na súkromnej báze;
- zaoberá sa v prvom rade mobilitou medzi krajinami, ktoré sa v súčasnosti zúčastňujú programov EÚ, čím sa naplňa pranie Rady vyjadrené v jej záveroch z novembra 2008, pričom zároveň hľadá možnosti rozvoja výmen so širším svetom. Dôraz na nadnárodnú mobilitu vychádza z predpokladu, že presun do inej krajiny je pravdepodobne väčšou výzvou a väčším obohatením a je vhodný pre konzultácie tohto druhu na úrovni EÚ;
- podporuje nielen typ cezhraničnej mobility spájajúcej „*podobných s podobnými*“, ale aj mobilitu v rámci odvetví (školy, univerzity, podniky a pod.). Zaoberá sa aj presunmi *medzi odvetviami* zo sveta vzdelávania do sveta podnikania a naopak; zo vzdelávania do dobrovoľníckej činnosti; z odborného vzdelávania do akademického sveta; zo štátnych výskumných subjektov do podnikov;
- zameriava sa na *fyzickú mobilitu*, hoci uznáva aj hodnotu *virtuálnej mobility* – využívanie IKT na partnerské projekty (twinning) a výmenu medzi mladými ľuďmi vo vzdelávacom

¹¹ Oznámenie Komisie „Spoločný záväzok pre zamestnanosť“, KOM(2009) 257.

prostredí – obidve ako prostriedok prípravy, obohatenia a následného vyhodnotenia presunov v rámci fyzickej mobility a ako aktivitu predstavujúcu aspoň niektoré z prínosov fyzickej mobility ako takej. Virtuálna mobilita v podobe, v akej sa podporuje prostredníctvom akcie eTwinning v rámci programu Comenius alebo prostredníctvom vytvárania sociálnych sietí, môže byť zvlášť osožná mladým ľuďom v školskom veku pri otváraní sa novým kontaktom a kultúram;

- sústreďuje sa na mobilitu *mladých ľudí*, čo však neznamená, že vzdelávacia mobilita nie je dôležitá pre všetky vekové skupiny; v duchu celoživotného vzdelávania nie sú stanovené žiadne vekové obmedzenia, ale hlavnou skupinou by mali byť mladí ľudia vo veku 16 až 35 rokov.

Aká je súčasná situácia?

EÚ má dlhú tradíciu podpory vzdelávacej mobility prostredníctvom rozličných programov a iniciatív, najmä prostredníctvom programu celoživotného vzdelávania 2007 – 2013, ktorý zahŕňa široké spektrum oblastí¹². Vzdelávaciu mobilitu podporujú aj štrukturálne fondy. Mobilitu a výmeny vysokoškolských pracovníkov a študentov medzi európskymi a mimoeurópskymi vysokými školami podporujú programy Erasmus Mundus a Tempus.

Okrem toho, Európska komisia pomohla vyvinúť viacero nástrojov na uľahčenie mobility, napr. Europass, Európsky systém prenosu a započítavania kreditov (ďalej len „ECTS“, pre vysokoškolské vzdelávanie), dodatok k diplomu, Európsky kvalifikačný rámec pre celoživotné vzdelávanie, Európsky systém kreditov pre odborné vzdelávanie a prípravu (ďalej len „ECVET“), Youthpass, EURAXESS, „smernica o študentských vízach“¹³ a balík „vedeckých víz“¹⁴.

Súčasný program, nástroje a iniciatívy týkajúce sa mobility sú určené rozličným vrstvám európskej mládežníckej populácie. Mobilita však stále zostáva skôr výnimkou ako pravidlom a je prístupnejšia niektorým skupinám, napr. študentom, ako iným, napr. účastníkom odbornej prípravy a učňom, v prípade ktorých ešte mnoho praktických prekážok pretrváva. V roku 2006 približne 310 000 mladých ľudí mohlo využiť mobilitu v rámci európskych programov, čo predstavuje iba 0,3 % vekovej skupiny 16 – 29 ročných v EÚ. Je jasné, že v tejto oblasti by sa dalo urobiť omnoho viac.

Štruktúra

Zelená kniha má tri časti. V prvej časti sa riešia otázky týkajúce sa prípravy obdobia mobility, t. j. informácie, motivácia, jazyková príprava atď. Druhá časť sa zaoberá samotným obdobím stráveným v zahraničí (vrátane otázok ubytovania a tútorstva) a skúma následné činnosti po

¹² Patrí sem: vysokoškolské vzdelávanie (Erasmus, Erasmus Mundus, Marie Curie) pre študentov, doktorandov a zamestnancov; vysokoškolské vzdelávanie a výskum (Marie Curie, mobilita v rámci sietí excelentnosti a technologických platforiem); z vysokoškolského vzdelávania do podnikov (stáže v rámci programov Erasmus a Marie Curie); odborné vzdelávanie a učni (Leonardo); stredoškolské vzdelávanie (Comenius), vzdelávanie dospelých a dobrovoľnícka práca starších občanov (Grundtvig); kultúrna sféra (program Kultúra); výmeny mládeže a dobrovoľnícka činnosť (Mládež v akcii); dobrovoľnícka činnosť (európska dobrovoľnícka služba v rámci programu Mládež v akcii); občianska spoločnosť (program Európa pre občanov) a prípravná akcia „Erasmus pre mladých podnikateľov“.

¹³ Smernica Rady 2004/114/ES z 13. decembra 2004 o podmienkach prijatia štátnych príslušníkov tretích krajín na účely štúdia, výmen žiakov, neplateného odborného vzdelávania alebo dobrovoľnej služby.

¹⁴ Vráťane smernice Rady 2005/71/ES z 12. októbra 2005 o osobitnom postupe prijímania štátnych príslušníkov tretích krajín na účely vedeckého výskumu („vedecké vízum“).

období mobility, akými sú napríklad validácia a uznanie praxe. V tretej časti sa nachádzajú návrhy na nové partnerstvo týkajúce sa mobility mládeže.

1. PRÍPRAVA NA OBDOBIE VZDELÁVACEJ MOBILITY

Dôkladná príprava je kľúčom k úspešnej vzdelávacej mobilite a musí byť v samom srdci každého projektu alebo programu. Keď mladí ľudia skúmajú príležitosti mobility, potrebujú prístup k informáciám o možnostiach, o financovaní a poradenstvo, pokiaľ ide o ich výber a praktické otázky.

1.1. Informácie a poradenstvo

Internet a ostatné elektronické formy informácií a komunikácie umožňujú mladým ľuďom pripraviť si pobyt v zahraničí, naučiť sa jazyk, zoznámiť sa s hostiteľskou krajinou a jej kultúrou, ich budúcou hostiteľskou inštitúciou, rozvíjať priame kontakty atď. Existuje veľké množstvo informácií a poradenstva týkajúcich sa otázok súvisiacich s mobilitou, ktoré možno rozdeliť do troch hlavných oblastí:

– **možnosti financovania:** programy Európskej únie na podporu mobility, mnohé v rámci programu celoživotného vzdelávania alebo programu Mládež v akcii, už boli spomenuté. Iniciatívy Komisie sú dopĺňané mnohými iniciatívami na celoštátnej a regionálnej úrovni vrátane programov, ktoré organizujú podniky, nadácie atď.

– **možnosti vzdelávania pre mladých ľudí (programy vzdelávania a odbornej prípravy):** Komisia zriadila rôzne informačné portály, napr. PLOTEUS, portál o možnostiach vzdelávania v Európe¹⁵, portál pre mládež¹⁶, štúdium v Európe¹⁷, Euraxess – mobilita pre výskumných pracovníkov¹⁸, webová lokalita Marie Curie pre všetky akcie Marie Curie¹⁹, Vaša Európa²⁰, Euroguidance²¹, EURES²² a Eurodesk²³, Erasmus pre mladých podnikateľov²⁴ a podpora pre odbornú prípravu a mobilitu pre MSP²⁵.

– **praktické poradenstvo** týkajúce sa ubytovania, financovania, životných nákladov, právnych aspektov, napr. predpisov o vízach, pracovných povolení, poistenia atď.

Tieto informačné zdroje sú určené nielen jednotlivcom, ale aj inštitúciám a združeniam, ktoré organizujú mobilitu mládeže ako súčasť kurzu odbornej prípravy, študijného programu, dobrovoľníckeho projektu atď.

Hoci súčasné informačné iniciatívy sú osožné, je zrejmé, že poznanie existujúcich nástrojov a programov stále nie je dostatočné a chýba pochopenie možností a podpora mobility mládeže ako celku. Informácie musia byť aktualizovanejšie a ľahšie prístupné; to sa neustále zdôrazňuje, naposledy na zasadnutí Rady v novembri 2008. Mladí ľudia si často neuvedomujú

15

16 http://europa.eu/youth/enews.cfm?l_id=sk&jsessionid=4707ad7f70834f7a1f34TR

17 <http://www.study-in-europe.org/>

18 <http://ec.europa.eu/euraxess>

19 <http://ec.europa.eu/mariecurieactions/>

20 http://ec.europa.eu/youreurope/index_sk.html

21 <http://www.euroguidance.net/>

22 <http://ec.europa.eu/eures>

23 <http://www.eurodesk.org>

24 <http://www.erasmus-entrepreneurs.eu>

25 http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/craft/craft-skills_training/skills_training_main_en.htm

možnosti, ktoré existujú. Platí to pre vysokoškolských študentov a výskumných pracovníkov, ale ešte viac pre mladých ľudí v školách, odbornom vzdelávaní a príprave, dobrovoľníckych činnostiach, pre učňov atď.

Osvedčené postupy: Štúdium v Nemecku

Webová lokalita study-in-germany.de predstavuje jedno kontaktné miesto v ôsmich jazykoch, ktoré informuje o možnostiach štúdia a štipendií v Nemecku a poskytuje dôležité informácie o všeobecných životných podmienkach, akými sú napr. bývanie, strava a šport.

www.study-in-germany.de

Euronaver

Euronaver.net je európska sieť na podporu nadnárodnej mobility v odbornom vzdelávaní a príprave (ďalej len „OVP“). Ponúka prístup k európskej platforme odborných poznatkov a výmenu osvedčených postupov v oblasti mobility. Je zameraná na osobitné potreby učňovskej výchovy a počiatočného odborného vzdelávania a prípravy v rámci remesiel a malých a stredných podnikov. Určená je najmä obchodným organizáciám, poskytovateľom OVP, sprostredkovateľom a podnikom.

www.euronaver.net

Ako možno zlepšiť dostupnosť informácií a poradenstvo týkajúce sa mobility?

Uved'te prosím príklady osvedčených postupov vrátane vhodných nástrojov a spôsobov, ako takéto informácie sprístupniť.

1.2. Podpora a motivácia

Medzi osobami s rozhodovacou právomocou existuje zhoda v názore, že vzdelávacia mobilita je pre mladých ľudí prospešná. Prínos vzdelávacej mobility však nemusí byť dostatočne pochopený mladými ľuďmi samotnými.

Viacero faktorov prispieva k tomu, že mnohí mladí ľudia o pobyte v zahraničí ani nezačnú uvažovať: časový tlak dokončiť štúdiá alebo odbornú prípravu, zamestnanie, nedostatok financií, nedostatok jazykových zručností a medzikultúrnych poznatkov, ako aj všeobecná neochota opustiť „domov“. Mladí ľudia budú otvorenejší mobilite, ak sa im prínos vzdelávacej mobility lepšie vysvetlí. Najmä učitelia, školitelia, pracovníci s mládežou a manažéri by mali zohrať kľúčovú úlohu pri propagácii a podpore mobility a pri uvádzaní pozitívnych príkladov tým, že uznajú pridanú hodnotu vzdelávacej mobility vo svojich činnostiach. Ďalšou otázkou je spôsob zvýšenia motivácie osôb, ktorí hostia účastníkov programov mobility vrátane mladých podnikateľov a učňov.

Mladí ľudia musia byť presvedčení o pozitívnom výsledku svojho obdobia mobility. Veľmi dôležitou otázkou je uznanie, ktoré môžu za svoj pobyt v zahraničí očakávať. Budú dosiahnuté kredity formálne uznané prostredníctvom ECTS, ECVET alebo podobných kreditových systémov? Budú novo získané zručnosti primerane zaznamenané, napr. v dodatku k diplomu, Europasse alebo Youthpasse? Z hodnotení vyplýva, že napriek dlhodobým opatreniam študenti, ktorí absolvovali obdobia vzdelávacej mobility, príliš často majú ťažkosti s dosiahnutím uznania, ktoré očakávali. Škodí to tým, ktorých sa to priamo týka, a evidentne to znižuje entuziazmus vo vzťahu k vzdelávacej mobilite vo všeobecnosti. Otázkam týkajúcim sa uznávania výsledkov sa venuje pozornosť ďalej v časti 2.2.

Európske siete regiónov, spoločností, inštitúcií, európskych profesijných a študentských združení a ostatné príslušné siete by mohli byť vyzvané, aby aktívne podporovali mobilitu

mládeže a aby posilnili úlohu miestnych a regionálnych orgánov pri propagácii a podpore mobility. Mladí ľudia by mali byť informovaní o prínose, ktorý by mohli zo skúseností s mobilitou získať, pokiaľ ide o osobný rozvoj, zamestnateľnosť, medzikultúrne spôsobilosti a jazykové zručnosti. Motivačné úsilie treba prispôbiť veľmi odlišným prínosom a výzvam spojeným s rozličnými skupinami - od žiakov až po mladých podnikateľov.

Čo možno urobiť pre lepšiu propagáciu mobility a na zvýšenie motivácie mladých ľudí zapojiť sa do mobility? Ako to možno urobiť, aby sa dosiahol maximálny účinok? Uveďte prosím konkrétne príklady osvedčených postupov v tejto oblasti.

Čo pokladáte za hlavné prekážky motivácie mladých ľudí zapojiť sa do mobility?

1.3. Jazyky a kultúra

Ku kľúčovým spôsobilostiam, ktoré možno vzdelávacou mobilitou získať, patria cudzie jazyky a medzikultúrne zručnosti. Život, štúdium a práca v cudzej krajine poskytujú príležitosť na úplné ponorenie do iného jazyka a kultúry. Znalosti cudzích jazykov a medzikultúrne spôsobilosti rozširujú profesijné možnosti jednotlivca, zvyšujú úroveň zručností európskej pracovnej sily a sú základnými prvkami pravej európskej identity. Kľúčovým nástrojom je barcelonský cieľ, prijatý Európskou radou v roku 2002, že aspoň dva cudzie jazyky by sa mali učiť od raného veku. Pokrok na ceste k dosiahnutiu tohto cieľa a spojenia medzi jazykovými zručnosťami a vzdelávacou mobilitou boli témou strategického oznámenia Komisie o viacjazyčnosti z roku 2008²⁶.

Rozšírenejšie štúdium jazykov uľahčilo mobilitu, ktorá by inak nebola možná; tento pokrok však nie je rovnomerný a pre niektoré skupiny mladých ľudí je jazyk stále hlavnou prekážkou, napr. v odbornom vzdelávaní a príprave. Jazyková rozmanitosť Európy je okrem toho kľúčovou súčasťou jej bohatstva a je dôležité zabezpečiť, aby sa krajiny s menej rozšírenými jazykmi tiež propagovali ako cieľové krajiny mobility.

Osvedčené postupy: Glossomuseums

Projekt Glossomuseums prispieva k podpore jazykového vzdelávania a jazykovej rozmanitosti v Európe. Je interaktívnym partnerstvom 12 organizácií z Grécka, Nemecka, Dánska, Španielska, Francúzska, Talianska a Portugalska. K hlavným cieľom projektu patrí oboznámiť deti v školskom veku s kultúrnymi charakteristikami niektorých úradných jazykov EÚ – najmä s menej používanými a menej vyučovanými jazykmi – a zároveň ich motivovať učiť sa druhý jazyk. Programom sa podporuje aj celoživotné vzdelávanie a objavovanie kolektívneho európskeho kultúrneho dedičstva.

www.ecose.org

Ako možno najlepšie riešiť jazykové a kultúrne prekážky mobility?

Uveďte prosím príklady osvedčených postupov.

1.4. Právne záležitosti

Dôležitým aspektom počas prípravnej fázy mobility je právny štatút mladých ľudí v ich hostiteľskej krajine. Rozšírenie EÚ značne rozšírilo zemepisné možnosti mobility mládeže. V oblasti administratívy a legislatívy však zostáva mnoho prekážok. Kým právny štatút

²⁶

Viacjazyčnosť – devíza pre Európu a spoločný záväzok – KOM(2008) 566.

jednotlivca, ktorý študuje alebo je na stáži v zahraničí, by mal byť pomerne jasný, v prípade mladých ľudí, ktorí sú zapojení do mobility, ale ktorí úplne nezapadajú do žiadnej z uvedených kategórií (napr. mladí odborníci, akými sú umelci, dizajnéri, podnikatelia), to vždy neplatí.

Právne predpisy v niektorých krajinách môžu mobilite brániť, najmä na úrovni stredných škôl a tiež v oblasti odborného vzdelávania a prípravy. Mohlo by byť osožné zriadiť bezpečný rámec pre mobilitu maloletých. Štatút európskeho štážiistu by mohol pomôcť prekonať špecifické ťažkosti spojené so stážami v zahraničí, ktoré vznikajú v dôsledku veľmi odlišných predpisov vzťahujúcich sa na tento druh činnosti, napríklad pokiaľ ide o také aspekty, akými sú platy a pracovné zmluvy. V rámci vysokoškolského odvetvia osobitným problémom naďalej zostáva štatút doktorandov/mladých výskumných pracovníkov, ktorí môžu byť študentmi/držiteľmi štipendia a zamestnancami. Nedostatočne jasná situácia, pokiaľ ide o ich štatút, má dôsledky na ich nároky v oblasti sociálneho zabezpečenia a môže ich odradiť od zapojenia sa do mobility²⁷.

Ktoré sú hlavné právne prekážky mobility, s ktorými ste sa stretli? Uveďte prosím konkrétne príklady.

Môžete uviesť príklady osvedčených postupov pri prekonávaní právnych prekážok mobility?

1.5. Prenositel'nosť grantov a pôžičiek

Pobyt v zahraničí si vyžaduje aj finančnú prípravu. Okrem štipendií môžu byť dôležitým zdrojom sociálne výhody a pôžičky z domovskej krajiny. Tieto a ostatné priame a nepriame dotácie však často nie sú prenosné – v určitých prípadoch v rozpore s právnymi predpismi Spoločenstva – a tým odrádzajú mladých ľudí od cestovania do zahraničia. V oblasti vysokoškolského vzdelávania napríklad len veľmi málo krajín umožňuje plnú prenositeľnosť grantov a pôžičiek a štyri členské štáty nedovoľujú vôbec žiadnu prenositeľnosť²⁸.

Európsky súdny dvor vo svojom rozhodnutí z roku 1990 uviedol, že deti migrujúcich pracovníkov, ak sa rozhodnú študovať v inom členskom štáte, ako je ich hostiteľská krajina, majú právo na rovnaké výhody, ako keby boli vo svojej hostiteľskej krajine²⁹. V rozhodnutí z roku 2007³⁰ Súdny dvor rozšíril túto judikatúru aj mimo rodín migrujúcich pracovníkov, keď uviedol, že ak členský štát ponúka svojim štátnym príslušníkom podporu na účely vzdelávania a odbornej prípravy a ak oni chcú absolvovať toto vzdelávanie alebo odbornú prípravu v inom členskom štáte, domáci členský štát nemôže požadovať, aby program absolvovaný v zahraničí bol pokračovaním programu, ktorý absolvovali v štáte pôvodu. Komisia bude aj naďalej podnikat' opatrenia proti členským štátom, ktoré porušujú právne predpisy Spoločenstva v tejto oblasti.

Informácie: Spojené veci C-11/06 Rhiannon Morgan proti Bezirksregierung Köln a C-12/06

Iris Bucher proti Landrat des Kreises Düren, rozsudok z 23. októbra 2007

Európsky súdny dvor uviedol, že hoci je v právomoci členských štátov určiť obsah

²⁷ Pozri aj oznámenie Komisie „Lepšia kariéra a viac mobility: Európske partnerstvo pre výskumných pracovníkov“, KOM(2008) 317.

²⁸ Pozri Eurydice Report Higher Education 2009: Developments in the Bologna Process.

²⁹ Vec C-308/89, di Leo, Zb. 1990, s. I-4185.

³⁰ Spojené veci C-11/06 Morgan a C-12/06 Bucher, Zb. 2007, s. I-9161.

vzdelávania a organizáciu svojich príslušných vzdelávacích systémov, táto právomoc sa musí vykonávať v súlade s právnymi predpismi Spoločenstva, a najmä v súlade so slobodou pohybu občanov Únie, ako je to vymedzené v článku 18 ES. V tejto súvislosti tam, kde členský štát zabezpečuje systém grantov na vzdelávanie alebo odbornú prípravu, ktorý umožňuje študentom dostávať takéto granty, ak študujú v inom členskom štáte, musí zabezpečiť, aby podrobné pravidlá na udeľovanie týchto grantov nevytvárali bezdôvodné obmedzenie slobody pohybu.

Aj keď členské štáty obyčajne poznajú *acquis* v tejto oblasti a jeho porušovanie býva skôr výnimkou ako pravidlom, Komisia sa domnieva, že by bolo užitočné uverejniť usmernenia pre verejné orgány a zainteresované strany v členských štátoch, v ktorých by boli zhrnuté doterajšie kľúčové závery judikatúry Súdneho dvora. Tieto usmernenia by mohli zahŕňať otázky, akými sú napríklad prístup k vzdelávacím inštitúciám, uznávanie diplomov, prenositeľnosť grantov a iné práva študentov v hostiteľskej krajine alebo v krajine pôvodu.

S akými druhmi prekážok ste sa stretli, pokiaľ ide o prenositeľnosť grantov a pôžičiek a prístup k výhodám? Uveďte prosím konkrétne príklady.

1.6. Mobilita v smere do Európskej únie a von z nej

Podpora mobility mladých Európanov, ako aj pritiažnutie mladých ľudí z tretích krajín do Európy je dôležitou súčasťou budúcej konkurencieschopnosti Európy. Otázky víz boli závažnou prekážkou hladkého priebehu mobility študentov programu Erasmus Mundus v smere do EÚ v prvej fáze programu³¹. Na základe smernice 2004/114/ES (ďalej len „študentská smernica“)³² členské štáty EÚ uľahčia prijímací postup pre študentov vrátane včasného vydávania potrebných víz. Jej súčasťou je aj ustanovenie umožňujúce študentom, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín, študovať v rôznych členských štátoch EÚ. Smernicu transponovali do vnútroštátnych právnych predpisov takmer všetky krajiny EÚ a študenti tretích krajín sa môžu odvolávať na jej ustanovenia, keď sa stretnú s vážnymi preťahmi pri udeľovaní víz alebo povolaní na pobyt.

Špecifické prekážky – najmä problémy s vízami – existujú aj v prípade ostatných skupín, pokiaľ ide o mobilitu mimo EÚ, napríklad v prípade účastníkov dobrovoľníckych programov EÚ, výmen žiakov alebo neplatennej odbornej prípravy. Členské štáty EÚ by preto mohli využiť možnosť uplatniť aj na tieto skupiny študentskú smernicu 2004/114. Komisia vyhodnotí uplatňovanie tejto smernice v členských štátoch a podá o tom správu v priebehu roku 2010.

V smernici Rady 2005/71/ES³³ sa predpokladá osobitné povolenie k pobytu pre zahraničných výskumných pracovníkov bez ohľadu na ich zmluvné postavenie (zamestnanec, samostatne zárobkovo činná osoba, držiteľ grantu). Jednoduchá zmluva (ďalej len „dohoda o hostovaní“) s akreditovanou verejnou alebo súkromnou európskou výskumnou organizáciou, v ktorej sa uvedú vedecké zručnosti výskumného pracovníka, finančné prostriedky a zdravotné poistenie, je základom pre rýchle udelenie povolenia na pobyt. Tento postup má mnohé výhody vrátane

³¹ Interim evaluation of Erasmus Mundus by CSES, jún 2007

http://ec.europa.eu/education/programmes/mundus/doc/evalreport_en.pdf

³² Smernica Rady 2004/114/ES z 13. decembra 2004 o podmienkach prijatia štátnych príslušníkov tretích krajín na účely štúdia, výmen žiakov, neplateného odborného vzdelávania alebo dobrovoľnej služby.

³³ Smernica Rady 2005/71/ES z 12. októbra 2005 o osobitnom postupe prijímania štátnych príslušníkov tretích krajín na účely vedeckého výskumu (Ú. v. EÚ L 289, 3.11.2005, s. 15).

zrušenia pracovných povolení, ľahšieho zlúčenia rodiny, rýchlejších prijímacích postupov a hladšieho priebehu mobility v rámci EÚ³⁴.

Osvedčené postupy:

Zrýchlené vydávanie víz pre stážistov AIESEC-u v Dánsku

Dánska pobočka medzinárodného študentského združenia AIESEC sa dohodla s dánskym ministerstvom zahraničných vecí na zrýchlenom postupe, pokiaľ ide o vydávanie víz pre členov AIESEC-u z krajín, ktoré nie sú členmi EÚ a ktorí prichádzajú do Dánska na stáž. Výsledkom tejto dohody je skrátenie obdobia potrebného na spracovanie žiadostí o víza pre členov AIESEC-u z 2 – 3 mesiacov na 3 – 4 týždne.

<http://www.aiesec.org>

Čo viac treba ešte urobiť v záujme podpory mobility v smere do Európskej únie a tiež von z nej? Ako to treba urobiť?

Uveďte prosím príklady osvedčených postupov.

1.7. Príprava obdobia mobility a otázky zabezpečenia kvality

Je zrejmé, že mobilita bude pre mladých ľudí najlepšie fungovať a aj oni sa ľahšie dajú presvedčiť o jej hodnote vtedy, keď je dobre pripravená a celkovo dobre riadená. Organizátori vzdelávacej mobility musia zriadiť vhodné mechanizmy na výber účastníkov. Výber by mal byť spravodlivý a transparentný. Vysielajúce a prijímajúce inštitúcie musia spolupracovať pri zosúladzovaní účastníkov a prijímajúcich inštitúcií. Súčasťou tejto fázy by mala byť primeraná príprava účastníkov vrátane ich jazykových zručností a kultúrnych poznatkov. Obdobie mobility v zahraničí by malo byť v čo najväčšej miere v súlade s individuálnymi smerovaním vzdelávania, zručnosťami a motiváciou každého účastníka a malo by ich rozvíjať alebo dopĺňať. Európska charta kvality mobility môže slúžiť ako usmernenie v tejto oblasti, keďže poskytuje zoznam všeobecných zásad, ktoré sa majú zohľadniť (pozri informačné okno ďalej). Pre konkrétne odvetvia sa pripravili iné charty, napr. pre odborné vzdelávanie (záväzkov kvality mobility v rámci programu Leonardo da Vinci), výskum (Európska charta výskumných pracovníkov a Kódex správania pre nábor výskumných pracovníkov³⁵), vysokoškolské vzdelávanie (Erasmus charta študenta³⁶), dobrovoľnícka práca (Charta Európskej dobrovoľníckej služby³⁷) a podniky (záväzkov Erasmus pre mladých podnikateľov³⁸). Na strane vysielajúcej a hostiteľskej inštitúcie, resp. organizácie by mala byť vo všeobecnosti jasná snaha o zabezpečenie kvality. Vo všeobecnosti by na strane vysielajúcej aj hostiteľskej inštitúcie, resp. organizácie mal byť jasný záväzok zabezpečiť kvalitu.

Odporúča sa aj vypracovať dohodu o vzdelávaní alebo odbornej príprave, v ktorej sa zohľadní úroveň vedomostí a zručností a jazyková príprava účastníka a s ktorou budú súhlasiť vysielajúca a hostiteľská organizácia a účastník. V dohode by mali byť uvedené ciele a očakávané vzdelávacie výstupy, ako aj spôsob, akým ich možno dosiahnuť, uplatňovať a uznávať.

³⁴ http://ec.europa.eu/euraxess/index_en.cfm?l1=17&l2=0&l3=1&CFID=88944&CFTOKEN=69293189

³⁵ http://ec.europa.eu/euraxess/index_en.cfm?l1=0&l2=3

³⁶ http://ec.europa.eu/education/archive/million/charter_en.html

³⁷ http://ec.europa.eu/youth/pdf/doc716_en.pdf

³⁸ Pozri prílohu užívateľskej príručky Erasmus pre mladých podnikateľov na <http://www.erasmus-entrepreneurs.eu/upload/H840-290%20Erasmus%20Guide.pdf>

Informácie: Európska charta kvality mobility

Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady z roku 2006 o nadnárodnej mobilite v rámci Spoločenstva na účely vzdelávania a odbornej prípravy obsahuje stručný opis otázok týkajúcich sa tohto typu mobility. Európska charta kvality mobility, ktorá je súčasťou tohto odporúčania, ponúka „kontrolný zoznam“ najdôležitejších otázok, ktoré treba zohľadniť pri organizovaní vzdelávacej mobility, a možno ju prispôbiť na rozličné prostredia od škôl až po učňovskú výchovu atď. Najmä sa v nej opisuje potreba „plánu vzdelávania“, ktorý musia schváliť všetky strany (vysielajúca inštitúcia, hostiteľská inštitúcia, účastník mobility).
http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2006/L_394/L_39420061230en00050009.pdf

Osvedčené postupy: Platforma „Ap n' go“

Ap 'n go je platforma, kde študenti a učni môžu požiadať o stáž v zahraničí a kde spoločnosti, ktoré majú záujem o prijatie mladých ľudí na stáž, môžu opísať svoje požiadavky. Webová stránka uľahčuje zosúladenie týchto dvoch strán. Okrem toho poskytuje praktické rady a informácie pre študentov/učňov a spoločnosti, on-line nástroje v rozličných jazykoch a umožňuje podeliť sa o skúsenosti a osvedčené postupy učňov a spoločností.

www.ap-and-go.eu

Aké opatrenia možno prijať na zabezpečenie vysokej kvality obdobia mobility?

Uved'te prosím príklady osvedčených postupov.

1.8. Nadviazanie kontaktu so znevýhodnenými skupinami

Treba nadviazať kontakt so skupinami, ktoré bývajú z príležitostí na mobilitu často vynechávané. Argumenty v prospech vzdelávacej mobility – vyrovnanie sa s globalizáciou, rastúca hospodárska súťaž a posilňovanie sociálnej súdržnosti – sa na znevýhodnené skupiny vzťahujú ešte viac, keďže sú najzraniteľnejšie. Akékoľvek opatrenia na zvýšenie mobility by mali mať za cieľ zahrnúť najmä tých, ktorí už bojujú so špecifickými ťažkosťami, napr. ekonomicky alebo sociálne znevýhodnené skupiny, ľudí s osobitnými potrebami a znevýhodnené populácie migrantov. Program celoživotného vzdelávania, Mládež v akcii a Erasmus Mundus poskytujú špecifickú podporu ľuďom s osobitnými potrebami. Túto prax by bolo možné ešte rozšíriť na iné programy a akcie mobility, pretože prínos v oblasti rozvoja osobnosti prostredníctvom vzdelávacej mobility je pre tieto skupiny obzvlášť dôležitý.

Osvedčené postupy: Iniciatíva „Spread the sign“

Posunkový jazyk je absolútne nevyhnutným nástrojom na komunikáciu medzi nepočujúcimi alebo osobami s poruchami sluchu. Na rozdiel od všeobecného presvedčenia však posunkový jazyk nie je univerzálnym jazykom a pre nepočujúcich študentov je ťažké ísť do zahraničia a študovať. „Spread the sign“, slovník posunkového jazyka na internete, prvýkrát vizuálne pomáha dotknutým osobám vyjadriť konkrétne výrazy v iných posunkových jazykoch. Bol vyvinutý s cieľom pomáhať osobám zúčastňujúcim sa odbornej prípravy počas stáže v zahraničí. V súčasnosti sú k dispozícii posunkové jazyky z 11 krajín.

www.spreadthesign.com

Ktoré sú najdôležitejšie ťažkosti, s ktorými sa stretávajú znevýhodnené skupiny, pokiaľ ide o vzdelávaciu mobilitu?

Uved'te prosím príklady osvedčených postupov, ako možno takéto ťažkosti prekonať.

2. POBYT V ZAHRANIČÍ A NÁSLEDNÉ ČINNOSTI

Vysielanie viacerých mladých ľudí do zahraničia je len jednou stranou mince. Mali by existovať aj opatrenia na ich náležité prijatie. Nedostatok cenovo prístupného ubytovania najmä vo veľkých mestách a zariadení na prijímanie študentov (kancelárie na poradenskú činnosť, jedálne, zdravotnícke služby atď.) sú aj naďalej problémom, ktorý sa môže ešte prehĺbiť, ak sa predpovede o náraste mobility splnia.

2.1. Tútorstvo a integrácia

Hostiteľská organizácia (vzdelávacie zariadenie, mládežnícka organizácia, spoločnosť atď.) by mali zabezpečiť služby, akou je napríklad tútorstvo, zamerané na poskytovanie rád účastníkom a pomoc pri ich účinnom začleňovaní do prostredia hostiteľskej krajiny a mali by byť kontaktnými miestami na získanie neustálej pomoci.

Môžete prosím uviesť konkrétne príklady osvedčených postupov v tejto oblasti?

2.2. Uznávanie a validácia

Je veľmi dôležité vhodným spôsobom zaznamenávať, uznávať a validovať obdobia vzdelávacej mobility. Bolonský proces (pre vysokoškolské vzdelávanie), kodanský proces (pre odborné vzdelávanie a prípravu) a európsky výskumný priestor pomohli zlepšiť transparentnosť a uľahčiť uznávanie kvalifikácií a kreditov na účely vzdelávania, ktoré naďalej zostávajú v právomoci vnútroštátnych orgánov. Európske nástroje, ktoré sú v súčasnosti k dispozícii, zahŕňujú:

- Európsky systém prenosu a započítavania kreditov ECTS (pre vysokoškolské vzdelávanie),
- Európsky systém kreditov pre odborné vzdelávanie a prípravu (ECVET, prijatý v roku 2009),
- Európsky kvalifikačný rámec (EQF),
- jednotný rámec Spoločenstva pre transparentnosť kvalifikácií a schopností Europass (rozhodnutie 2241/2004/ES). Zahŕňa Europass mobilitu, záznam skúseností s mobilitou, dodatok k diplomu pre vysokoškolské vzdelávanie (ktorý spoločne vyvinuli UNESCO-CEPES, Rada Európy a Európska komisia) ako aj dodatok k osvedčeniu pre odbornú prípravu;
- osvedčenie Youthpass pre výmeny mládeže a dobrovoľnícku činnosť,
- Európsku chartu kvality mobility.

Pre vysokoškolské vzdelávanie existuje aj dohovor o uznávaní kvalifikácií, ktoré sa týkajú vysokoškolského vzdelávania v európskom regióne (ďalej len „lisabonský dohovor o uznávaní“), ktorý pripravila Rada Európy a UNESCO v roku 1997.

Zodpovednosť za náležité uplatňovanie väčšiny týchto nástrojov leží na vnútroštátnych orgánoch. Pokrok pri uznávaní by sa mohol urýchliť, ak by sa existujúce nástroje využili na dosiahnutie dohôd o uznávaní na regionálnych a odvetvových úrovniach. Pokračujúca orientácia výučby a odbornej prípravy na vzdelávacie výstupy³⁹ a objavenie sa kvalifikačných rámcov uľahčí školám, univerzitám, podnikom, mládežníckym organizáciám atď. formulovať dohody na uznávanie období mobility. Najviac sú rozvinuté politiky na zabezpečenie takéhoto uznávania vo vysokoškolskom vzdelávaní, ale dokonca aj v tejto oblasti pretrvávajú problémy.

Náležité následné činnosti po mobilite by mohli ísť za rámec formálneho uznávania. Dosiahnuté formálne vedomosti by mali byť nielen náležite zaznamenané, napr. v Europass

³⁹ Vzdelávacie výstupy: vyhlásenie o tom, čo vzdelávajúca sa osoba po skončení vzdelávacieho procesu vie, chápe a je schopná robiť.

mobilitu, Youthpass-e alebo doplnku k diplomu, ale v duchu celoživotného vzdelávania by sa malo validovať aj neformálne a informálne vzdelávanie.⁴⁰

Informácie: Európsky systém prenosu a zhromažďovania kreditov ECTS

ECTS je nástroj, ktorý študentom umožňuje zbierať kredity za vzdelávanie, ktoré dosiahli počas vysokoškolského vzdelávania. Je to systém zameraný na vzdelávajúcu sa osobu, ktorého cieľom je zvýšiť transparentnosť vzdelávacích výstupov a procesov vzdelávania. Je zameraný na uľahčenie plánovania, poskytovania, vyhodnocovania, uznávania a validácie kvalifikácií a vzdelávacích jednotiek ako aj študentskej mobility. ECTS sa často využíva vo formálnom vysokoškolskom vzdelávaní a možno ho uplatniť na ostatné činnosti celoživotného vzdelávania. Hoci bol pôvodne vyvinutý v rámci programu Erasmus, stal sa jedným zo základných nástrojov európskeho priestoru vysokoškolského vzdelávania (bolonský proces).

http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc48_en.htm

Predstavujú na základe vašich skúseností validácia a uznávanie formálneho a neformálneho vzdelávania stále významnú prekážku mobility?

Uved'te prosím konkrétne príklady a svoje názory na to, čo možno urobiť, aby sa situácia zlepšila.

3. NOVÉ PARTNERSTVO PRE MOBILITU

3.1. MOBILIZÁCIA SUBJEKTOV A ZDROJOV

Podstatné rozšírenie príležitostí na mobilitu mládeže za hranice súčasných programov nemožno dosiahnuť len úsilím jedného subjektu. Prekonanie pretrvávajúcich prekážok mobility si vyžaduje zosúladený prístup všetkých odvetví – od výučby jazykov až po dobrovoľnícke služby. Treba nové partnerstvo, v ktorom sa verejné orgány spoja s partnermi zo sveta občianskej spoločnosti a podnikov. Profesionálne združenia, mimovládne organizácie a mládežnícke organizácie by sa mohli vyzvať, aby aktívne podporovali mobilitu mládeže. Mobilitu možno začleniť do všetkých významných oblastí politiky, od vzdelávania, odbornej prípravy a kultúry po výskum, podniky a inováciu⁴¹. Organizácie občianskej spoločnosti by sa mohli vyzvať, aby si hľadali partnerov po vzore partnerstiev medzi mestami a aby vytvorili rámce na dialóg. Toto možno stimulovať prostredníctvom existujúcich európskych programov. Európske regióny môžu v tomto novom partnerstve pre mobilitu hrať dôležitú úlohu. Mnohé už sú kľúčovými subjektmi pri podpore mobility, ktoré poskytujú okrem iného financie, zariadenia na prijímanie študentov a poradenstvo pri riešení právnych problémov.

⁴⁰ Na európskej úrovni sa používajú tieto vymedzenia: Formálne vzdelávanie je obvyčajne zabezpečované inštitúciami vzdelávania alebo odbornej prípravy, má štruktúrované ciele vzdelávania, čas a podporu. Zo strany vzdelávajúcej sa osoby ide o zámerný proces, ktorý vedie k získaniu osvedčenia. Neformálne vzdelávanie nie je zabezpečované inštitúciami vzdelávania alebo odbornej prípravy a zvyčajne nevedie k získaniu osvedčenia. Zo strany vzdelávajúcej sa osoby však ide o zámerný proces, ktorý má štruktúrované ciele, čas a podporu. Informálne vzdelávanie je výsledkom každodenných aktivít spojených s prácou, rodinným životom alebo trávením voľného času. Nie je štruktúrované a zvyčajne nevedie k získaniu osvedčenia. Vo väčšine prípadov zo strany vzdelávajúcej sa osoby nejde o zámerný proces.

⁴¹ V oblasti výskumu sa partnerstvo uskutočňuje na základe záverov Rady o európskom partnerstve pre výskumných pracovníkov: lepšia kariéra a viac mobility z 26. septembra 2008.
<http://register.consilium.europa.eu/pdf/sk/08/st13/st13671.sk08.pdf>

Osvedčené postupy: Medziregionálna spolupráca

Regióny Toskánska, Katalánska a Västra Götaland podpísali dvojstranné dohody zamerané na vzájomnú podporu mobility v rozličných odvetviach, napr. v školách, učňovskej výchove, na úrovni post-sekundárneho vzdelávania, pre mladých absolventov vysokých škôl alebo podnikateľov. Tieto regióny vymedzili chartu kvality pre medziregionálnu mobilitu s cieľom zabezpečiť väčšiu transparentnosť pri otázkach týkajúcich sa kvality plánovania tokov mobility.

<http://www.mob-reg.eu>

Školy a univerzity môžu spoločne navrhnúť opatrenia, ktoré pomôžu pripraviť žiakov na mobilitu, keď sa stanú študentmi, napr. letné univerzity pre žiakov vyšších stredných škôl vo vybraných oblastiach. Na základe iniciatívy Comenius-Regio⁴² a súčastí mobility v rámci programu Mládež v akcii by sa mohla zvýšiť interakcia s ostatnými subjektmi z odvetvia neformálneho vzdelávania.

Informácie: Partnerstvá Comenius Regio

Tieto partnerstvá ponúkajú financovanie s cieľom podporiť regionálnu spoluprácu v školskom vzdelávaní a výmenu skúseností a osvedčených postupov medzi regiónmi a obcami v Európe. Spolu so školami a ostatnými významnými partnermi z regiónu alebo obce regionálne orgány, ktoré pôsobia v oblasti školského vzdelávania, sa vyzývajú, aby vytvorili partnerstvá s inými regiónmi a aby s nimi spolupracovali vo všetkých oblastiach spoločného záujmu. Podpora mobility medzi dvoma partnerskými regiónmi a rozvoj udržateľných programov mobility pre žiakov môžu byť jednou z činností v rámci partnerstiev Comenius Regio. Prvé partnerstvá Comenius Regio sa začnú na jeseň roku 2009.

http://ec.europa.eu/education/comenius/doc1002_en.htm

Jedným z dôležitých aspektov mobility mládeže je financovanie. Hoci dostupnosť financovania nie je jedinou – a často ani najdôležitejšou – prekážkou rozširovania mobility, je jasné, že na to, aby bolo možné ponúknuť možnosti na mobilitu všetkým skupinám mladých ľudí, je potrebné podstatne rozšíriť základňu na financovanie aj za existujúce a potenciálne hranice európskych programov mobility. Niektoré regióny už využívajú na podporu mobility Európsky sociálny fond, najmä v oblasti odvetvia odborného vzdelávania. V rámci akcií Marie Curie bol vyvinutý nový mechanizmus financovania (ďalej len „COFUND“) na podporu existujúcich alebo novovytvorených regionálnych, národných alebo medzinárodných programov s cieľom posilniť nadnárodnú mobilitu pre odbornú prípravu a profesijný rast. Štrukturálne fondy môžu ponúknuť iné možnosti na podporu mobility v budúcnosti. Európska investičná banka v súčasnosti podporuje viacero iniciatív na národnej a regionálnej úrovni zameraných na poskytovanie študentských pôžičiek v oblasti vysokoškolského vzdelávania. Existuje možnosť využiť zdroje banky na rozšírenie financovania určeného na mobilitu. Všetky tieto rozličné zdroje financovania pomáhajú EÚ hrať kľúčovú úlohu pri stimulácii vzdelávacej mobility. Na to, aby bolo možné rozšíriť túto možnosť na podstatne širšiu skupinu však bude možno potrebné reštrukturalizovať európske financovanie a preorientovať existujúce nástroje s cieľom zabezpečiť týmto aktivitám väčšie zviditeľnenie a vyššiu účinnosť. Európske financovanie však stačiť nebude a bude potrebné nájsť oveľa širšiu

⁴² Partnerstvá Comenius Regio: nové možnosti pre regionálnu spoluprácu v školskom vzdelávaní, 3.11.2008, <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/08/1621&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=fr>

finančnú základňu. Európske, národné a regionálne orgány musia spolupracovať so vzdelávacími inštitúciami, subjektmi občianskej spoločnosti a miestnymi orgánmi zapojenými do mobility s cieľom kombinovať svoje možnosti na financovanie mobility.

Ako možno v záujme mobility mládeže lepšie mobilizovať všetky subjekty a zdroje na národnej, regionálnej a miestnej úrovni?

Môžete uviesť príklady úspešných územných partnerstiev?

Môžete uviesť dobré príklady a inovačné myšlienky týkajúce sa financovania mobility mládeže?

3.2. Aktívnejšie zapojenie podnikateľského sveta

Existuje potenciál na ďalšie posilnenie motivácie a zaangažovanie podnikov do mobility mládeže. Stáže, výskumné programy a spoločné projekty, ktoré mladým ľuďom umožňujú spolupracovať so spoločnosťou alebo priamo v nej buď samostatne alebo v interdisciplinárnych skupinách, by sa mali podporovať vo všetkých odboroch a odvetviach. Podniky musia byť presvedčené o hodnote vzdelávacej mobility, aby boli ochotné vyvinúť extra úsilie a ponúknuť mladým ľuďom viac stáží. Podniky môžu tiež prispieť k financovaniu mobility mládeže v spolupráci s európskymi, národnými a regionálnymi orgánmi⁴³.

Mobilita mladých podnikateľov prispieva k zvyšovaniu internacionalizácie a konkurencieschopnosti európskych podnikov. Európsky inovačný a technologický inštitút (ďalej len „EIT“) bude po uvedení do plnej prevádzky vo svojich rozličných oblastiach činnosti poskytovať príklady zvýšenej mobility študentov, akademických a výskumných pracovníkov⁴⁴.

Informácie: Akcie Marie Curie

Akcie Marie Curie ponúkajú široké spektrum možností pre územnú a medziodborovú mobilitu výskumných pracovníkov. Napríklad siete úvodnej odbornej prípravy (ďalej len „ITN“) ponúkajú výskumným pracovníkom, ktorí sú na začiatku kariéry, možnosť zlepšiť si výskumné zručnosti, pridať sa k skúseným výskumným tímom organizovaným v medzinárodných sieťach a zvýšiť ich profesijné vyhliadky do budúcnosti. Siete prijímajú a zamestnávajú výskumných pracovníkov a zabezpečujú špecializované moduly odbornej prípravy a kontakt so súkromným sektorom. Ďalším príkladom sú partnerstvá a spojenia medzi priemyslom a akademickým prostredím v rámci akcií Marie Curie (ďalej len „IAPP“), ktoré môžu zahŕňať vysoké školy a spoločnosti každého druhu a veľkosti, ktoré sa zameriavajú na spoločné výskumné projekty. Cieľom IAPP je zvýšiť výmenu zručností medzi komerčnými a nekomerčnými odvetvami prostredníctvom vysielania pracovníkov.

<http://ec.europa.eu/mariecurieactions/>

Osvedčené postupy: Iniciatíva „Go for Europe“

Táto spoločná iniciatíva obchodných a remeselníckych komôr ako aj kovopriemyslu a elektrotechnického priemyslu Bádenska-Württemberska (Nemecko) je zameraná na podporu stáží učňov v zahraničí a na zmedzinárodnenie odbornej prípravy učňov s cieľom

⁴³ Pozri aj oznámenie Komisie „Nové partnerstvo pre modernizáciu univerzít: fórum EÚ pre dialóg medzi univerzitami a podnikmi“, KOM(2009) 158.

⁴⁴ <http://eit.europa.eu/>

lepšie ich pripraviť na európsky pracovný trh.

<http://www.goforeurope.de/home.html>

Ako možno motivovať podniky, aby sa výraznejšie zapojili do mobility mládeže? Uveďte prosím príklady osvedčených postupov.

3.3. Vytváranie virtuálnych sietí a eTwinning

Virtuálna mobilita, t. j. využívanie internetu a ostatných elektronických foriem informácií a komunikácie, je často katalyzátorom pre začiatok obdobia fyzickej mobility. Napriek tomu, že virtuálna mobilita fyzickú mobilitu nenahrádza, umožňuje mladým ľuďom pripraviť si pobyt v zahraničí a môže vytvárať podmienky pre budúcu fyzickú mobilitu nadväzovaním priateľstiev, kontaktov, vytváraním sociálnych sietí atď. Je tiež prostriedkom na udržanie kontaktu s hosťiteľskou krajinou po skončení obdobia mobility. Môže tiež poskytnúť medzinárodný rozmer tým vzdelávajúcim sa osobám, ktoré z rozličných príčin nemôžu alebo nechcú ísť do zahraničia. V tomto kontexte možno IKT využiť na „elektronický twinning“ a virtuálne platformy pre učiteľov, ostatných „multiplikátorov“, zainteresovaných jednotlivcov, interaktívne spoločenstvá, iniciatívy otvorených zdrojov atď. Virtuálna mobilita môže byť aj vhodnou a praktickou formou mobility pre malých žiakov, u ktorých cestovanie do zahraničia nepripadá do úvahy. Elektronický twinning môže zlepšiť kvalitu iniciatív zameraných na mobilitu (napr. prostredníctvom lepšej prípravy) a urobiť ich udržateľnejšími.

Informácie: eTwinning v rámci programu Comenius

V rámci programu Comenius sa vyvíja eTwinning s cieľom presadzovať využitie informačných a komunikačných technológií na podporu vzdelávania na báze spolupráce, európskeho rozmeru, spoločného využívania zdrojov a praxe a pedagogického využívania IKT v školách v celej Európe. V rámci eTwinning-u základné a stredné školy nadväzujú kontakty prostredníctvom internetu s inými partnerskými školami v Európe. Hlavným výstupom eTwinning-u sú spoločné pedagogické projekty navrhnuté zúčastnenými školami, pri ktorých sa využili nástroje a priestor na internete, ktoré mali k dispozícii vďaka európskemu portálu eTwinning. Najoriginálnejšou črtou eTwinning-u je skutočnosť, že namiesto financovania individuálnych projektov poskytuje podporu, služby, nápady, nástroje a uznanie na uľahčenie spolupráce škôl. Do eTwinningu je zapojených viac ako 50 000 škôl v celej Európe.

<http://www.etwinning.net/sk/pub/index.htm>

Osvedčené postupy: Virtuálny areál vysokej školy pre digitálnych študentov

Táto európska sieť poskytovateľov otvoreného a dištančného vzdelávania buduje virtuálny areál vysokej školy pre „digitálnych študentov“, ktorý je zameraný na poskytovanie otvorených zdrojov a nástrojov na vzdelávanie a na zabezpečenie kompatibility rozličných prostredí elektronického vzdelávania, ktoré sa využívajú v partnerských vysokých školách.

www.vicadis.net

Ako môžeme čo najlepšie využívať IKT na zabezpečenie hodnotných príležitostí na virtuálnu mobilitu s cieľom obohatiť fyzickú mobilitu?

Možno využiť eTwinning v iných odvetviach vzdelávania, napr. v oblasti dobrovoľníckej služby a v oblasti odvetvia odborného vzdelávania?

3.4. Zapojenie „multiplikátorov“

Ako sme sa už stručne zmienili v časti 1.2, oduševnený učiteľ, školiť alebo pracovník s mládežou, ktorý sa sám zapojil do mobility, môže byť dôležitým motivačným faktorom pre mladých ľudí a môže ich motivovať k stráveniu obdobia mobility v zahraničí. Takíto jednotlivci majú dôveryhodnosť, aby mohli vysvetľovať prínos mobility mládeže a pôsobiť ako jej vyslanci.

Vo väčšine prípadov si však skutočnosť, že sa sami zapojili do mobility a že pomáhajú mladým ľuďom cestovať do zahraničia, vyžaduje nemalú osobnú investíciu zo strany učiteľov, školiťov a pracovníkov s mládežou. Obdobia mobility učiteľov a školiťov v školách, na univerzitách a v oblasti odborného vzdelávania by sa mali podporovať a uznávať ako integrálna súčasť ich profesijného rastu rovnako ako mobilita pracovníkov s mládežou v mládežníckych organizáciách.

Podobne aj čas a úsilie, ktoré učelia, školiťelia a pracovníci s mládežou venujú pri pomoci mladým ľuďom pripraviť ich pobyt v zahraničí, musia byť v ich opisoch úloh a pracovnom pláne primerane uznané. Príležitosti na mobilitu sú až príliš často výsledkom osobnej angažovanosti učiteľa, školiťeľa alebo pracovníka s mládežou, ktorí investujú svoj voľný čas a súkromné zdroje na vytvorenie týchto príležitostí. Táto skupina potrebuje stimuly a uznanie za cennú prácu, ktorú vykonáva.

To by mohlo zahŕňať rozvoj príležitostí na mobilitu pre vzdelávacích pracovníkov a školiťov vo všetkých cieľových oblastiach, napr. systémy vzájomnej výmeny učiteľov. Zvláštna pozornosť by sa mohla venovať odbornej príprave školiťov v oblasti strategického významu a nedostatku zručností, ktoré sú uvedené v iniciatíve „Nové zručnosti pre nové pracovné miesta“⁴⁵.

Zvlášť dôležitou skupinou multiplikátorov sú učelia jazykov. Hoci by sa to mohlo zdať samozrejmé, že učelia jazykov by mali stráviť nejaký čas v krajine, ktorej jazyk vyučujú, ani zďaleka to neplatí všade v Európe. Učelia jazykov by rovnako mali mať príležitosť vyučovať svoj materinský jazyk v zahraničí.

Ďalšou skupinou ľudí, ktorí by sa mohli v tejto súvislosti využiť, sú tí, ktorí sa sami zapojili do mobility, t. j. bývalí vysokoškolskí študenti a rozličné siete žiakov, študentov a bývalých dobrovoľníkov.

Osvedčené postupy:

Marie Curie Fellows Association

MCFA je združenie mladých vedcov, ktorí dostali grant na mobilitu v rámci odbornej prípravy v oblasti výskumu od Európskeho spoločenstva. Poskytuje informačné a diskusné fórum pre mladých európskych výskumných pracovníkov.

<http://mcfa.eu>

⁴⁵ Nové zručnosti pre nové pracovné miesta: Predvídanie a zosúladovanie potrieb trhu práce a zručností (SEK(2008) 3058) http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/com868_sk.pdf

Študentská sieť Erasmus

Študentská sieť Erasmus (ďalej len „ESN“) je nezisková medzinárodná študentská organizácia. Jej poslaním je podporovať študentskú mobilitu vo vysokoškolskom vzdelávaní na základe zásady „študenti pomáhajú študentom“. Sieť poskytuje služby a informácie 150 000 študentom.

www.esn.org

Združenie bývalých študentov programu Erasmus Mundus

Poslaním združenia študentov a bývalých študentov programu Erasmus Mundus („ďalej len „EMA“) je poskytnúť fórum na vytváranie sietí, komunikáciu a spoluprácu a propagovať Erasmus Mundus ako európsky program excelentnosti v medzinárodnom vzdelávaní. Bývalí študenti programu Erasmus Mundus sa vďaka svojim osobným znalostiam potreb, problémov študentov a jazyka ukázali byť najúčinnjšími vyslancami na podporu tohto programu vo svojich domovských krajinách.

www.em-a.eu

Mali by príležitosti na mobilitu „multiplikátorov“ (učiteľov, školiteľov, pracovníkov s mládežou atď.) dostať v európskych programoch dodatočnú podporu a výsadné postavenie?

Čo pokladáte za hlavné prekážky výraznejšieho zapojenia učiteľov a školiteľov do propagácie mobility?

3.5. Ciele mobility

Ministri na zasadnutí Rady ministrov pre vzdelávanie v novembri 2008 vyjadrili svoju širokú podporu novej mobilizácii na zvýšenie mobility; úsilie by sa teraz malo sústrediť na premenu tejto širokej podpory na presne stanovené ciele. Konkrétne ciele, ktoré sa majú v príslušnej oblasti dosiahnuť, môžu byť účinným nástrojom na podporu členských štátov, regionálnych orgánov, inštitúcií a organizácií pri zameriavaní ich stratégií. Ciele v súčasnosti existujú v rámci oblasti vzdelávania a odbornej prípravy ako súčasť lisabonskej stratégie, ale až doteraz nezahŕňali mobilitu. Existujúce ciele sa ukázali byť užitočným nástrojom v rámci otvorenej metódy koordinácie, najmä pri motivovaní zainteresovaných strán na dosahovanie nových cieľov. O konkrétnych cieľoch mobility sa v súčasnosti diskutuje v súvislosti s obnovenou stratégiou vzdelávania a odbornej prípravy. Významný posun vpred sa dosiahol v apríli 2009, keď cieľ v oblasti mobility vo vysokoškolskom vzdelávaní bol prijatý v kontexte bolonského procesu. Uvádza sa v ňom, že do roku 2020 najmenej 20 % ľudí, ktorí končia vysokoškolské štúdium v európskom priestore vysokoškolského vzdelávania, by malo mať absolvovanú časť štúdia alebo odbornej prípravy v zahraničí (pozri poznámku pod čiarou č. 10). Na základe toho v máji 2009 Európska rada vyzvala Komisiu, aby preskúmala možnosť rozšírenia takejto referenčnej hodnoty na odborné vzdelávanie a prípravu a na mobilitu učiteľov⁴⁶.

Popri európskych a vnútroštátnych referenčných hodnotách by mohlo byť užitočné aj pre regióny, univerzity, školy, podniky a združenia stanoviť vlastné strategické referenčné

⁴⁶ Závety Rady o strategickom rámci pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave, <http://register.consilium.europa.eu/pdf/sk/09/st09/st09845.sk09.pdf>

hodnoty v súlade s ich vlastnými stratégiami pre vzdelávanie a rozvoj zručností. Rozvíja to pocit spoluvlastníctva a motiváciu na dosiahnutie referenčných hodnôt.

Osvedčené postupy: vnútroštátne a organizačné ciele v oblasti mobility vo vysokoškolskom vzdelávaní

V novoprijatej „Stratégii na internacionalizáciu inštitúcií vysokoškolského vzdelávania vo Fínsku na roky 2009 – 2015“ sa stanovujú ciele mobility pre rok 2015: mobilita osôb na vysokých školách, ktoré odchádzajú na štúdium alebo stáž, má dosiahnuť 6 % (2007: 3,8 %) a na polytechnických vysokých školách 8 % (2007: 6,1 %).

Rakúska vláda stanovila cieľ, podľa ktorého do roku 2020 by 50 % absolventov vysokých škôl malo mať skúsenosti s mobilitou v oblasti, ktorá súvisí s ich štúdiom.

Ciele však existujú nielen na vládnej úrovni: Nemecká akademická výmenná služba DAAD tiež žiada, aby v „strednodobom horizonte“ aspoň 50 % absolventov vysokých škôl malo skúsenosti s mobilitou.

Pokladáte ciele za užitočný nástroj pri vymedzovaní stratégie mobility a ak áno, na akej úrovni (európskej, vnútroštátnej, inštitucionálnej, odvetvovej atď.)?

Uved'te prosím príklady osvedčených postupov.

ZÁVERY

Táto zelená kniha sa predkladá s cieľom vyvolať veľké množstvo otázok spojených so vzdelávacou mobilitou mladých Európanov vo všetkých odboroch a kontextoch.

Európska komisia teraz vyzýva všetky zainteresované strany – od vlád až po jednotlivcov, aby podporili jej úsilie, aby sa mobilita mládeže stala skôr pravidlom ako výnimkou. Uvedomujúc si, že vzhľadom na súčasný hospodársky kontext ide o náročný cieľ, vzdelávacia mobilita je kľúčovým prvkom v celkovej stratégii, ako Európe zabezpečiť zručnosti potrebné pre budúcnosť.

V tejto zelenej knihe sa zdôrazňujú viaceré oblasti, kde je potrebné ďalšie úsilie. Mnohé z týchto snáh predpokladajú opatrenia na národnej, regionálnej a inštitucionálnej úrovni, ako aj aktívne zapojenie občianskej spoločnosti, podnikov a iných zainteresovaných strán.

Uvádzajú sa návrhy možného ďalšieho postupu, ktoré by sa mohli preskúmať na rozličných úrovniach. Sú určené na podnietenie spätnej väzby a nemajú mať vyčerpávajúci charakter. Všetky zainteresované strany môžu prispieť do tejto debaty a predložiť svoje návrhy možností pre budúcnosť. Komisia pozorne vyhodnotí spätnú väzbu tejto konzultácie a pripraví návrh na praktické následné činnosti.

AKO SA ZAPOJIŤ DO KONZULTÁCIE?

Odpovede na túto zelenú knihu sa budú zbierať na dvoch úrovniach.

Po prvé, Komisia vyzýva zainteresované strany, aby odpovedali na otvorené otázky uvedené v texte a aby predložili ďalšie úvahy a príklady osvedčených postupov.

Všetky údaje týkajúce sa jednotlivcov zostanú anonymné. Ak odpovedáte v mene organizácie, uveďte prosím názov a charakter subjektu, ktorý zastupujete. [Profesijné organizácie sa vyzývajú, aby sa zaregistrovali v registri zástupcov záujmových skupín, ktorý spravuje Komisia. \(<http://ec.europa.eu/transparency/regrin>\).](#)

Svoje príspevky môžete poslať emailom na
EAC-GREEN-PAPER-MOBILITY@ec.europa.eu.

alebo poštou na adresu:

EAC GREEN PAPER MOBILITY

GR EAC/B3

MADO 11/14

Európska komisia

B-1049 Brusel

Po druhé, k dispozícii je on-line dotazník s možnosťami výberu z viacerých odpovedí, ktorý je prispôsobený širokej verejnosti:

http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/consult/index_en.html

Verejné konzultačné obdobie pre obe úrovne sa skončí **15. decembra 2009**.